

ROLF SCHREINER:

George og Egil

Her om dagen opplevde eg at ein sportsreporter på TV avslørte ein smule uvidenheit. Men – han e nok langt fra aleina. Programmet Mesternes mester va på skjermen, og då ein av deltagerne gjekk og bar på tunge sandsekker, sa reporteren at han så sleid med sekkene, kunne søga jobb som sherpa.

Hallo? Han kunne liga gjerne ha sagt «søga jobb som same». Sherpa e et folkeslag – det e ikkje ein yrkesbetegnelse for de så e flinke te å bera tungt.

Oprinnelig var sherpa-folket nomader, men omkring 1840 reiste någon sherpaer fra Tibet og slo seg ner permanent i områdene rundt Mount Everest. Livet i de store høyder har gjort sherpaene hardføre i tynn luft, og derfor egne de seg godt som guider og bærere på ekspedisjoner. Og de har ein fysikk som gjør at de kan foreta seg ting som vestlige fjellklatrere bare kan drømme om.

Verdens mest berømte sherpa hette Tensing Norgay – itte prestasjonen 29. mai 1953. Men va egentlig han og newzealenderen Edmund Hillary først på den 8848 meter høge toppen av Mount Everest? Det e et spennande spørsmål.

Då britiske kartografer holdt på med landmåling av India og Himalaya i 1850, oppdagde de verdens høgaste fjell. Det hadde lenge navnet Peak XV (Topp nr. 15), men i 1865 bestemte Royal Geographical Society at fjellet sko bli oppkalt itte ein av lederne for ekspedisjonen, Sir George Everest.

Ambisjonene om å senda klatrere opp te toppen kom først i 1919, då ein Mount Everest-komité blei stifta i The Alpine Club i London. To britiske ekspedisjoner i 1921 og 1922 førte te at ein rekke liv gjekk tapt, og ingen lyktes i å nå toppen. Om ekspedisjonen i 1924 e ekspertene merr i tvil.

Den britiske eventyreren George Mallory blei tidlig på 1920-talet spurt av New York Times om koffer han ville bestiga verdens høgaste fjell. Han va den første te å svara det så mange, mange fjellklatrere har sagt ittepå: «Becuse it's there.» I 1921 va Mallory med på ein ekspedisjon så sko kartlegga forholdene, og i 1922 va han tebage for å klatra – samen med Howard Sommerwell og Edward Norton. Av etiske grunner (juks?) ville de ikkje ha med seg oksygenbeholdere, og de måtte gje opp.

I juni 1924 deltog Mallory i ein ny ekspedisjon, og då blei oksygenmasker brukt. Itte å ha slått leir på rundt 8300 meter prøvde 38 år gamle George Mallory og den yngre og merr uerfarne Andrew Irvine (22 år) å nå toppen. De to blei sist sett 8. juni kl 12.30 av Noel Odell, ein av de andre i ekspedisjonen. Gjennom skydekket så han glimt av Mallory og Irvine på nordryggen, rundt 250 meter fra toppen. De kom aldri tebage. Spørsmålet om de va på toppen og døde på returen, e et av de store mysteriene i fjellklatringens historie.

I 1999 fant ein amerikansk ekspedisjon Mallorys dypfryste kropp på 8200 meter, nedfrosset og veldig godt bevart. Tekniske funn på stedet tyde på at Mallory og Irvine va på vei ner i mørket – det kan bety at de hadde vært på toppen og dermed returnerte seint på dagen.

Mallorys datter har fortalt at faren hadde meg seg et bilde av sin kone for å legga det fra seg på toppen av Mount Everest. I de velbevarte klærne te Mallory va der ikkje någe bilde. Då kan me jo lura.

Då eg gjekk på folkeskolen på Våland, lerte me at Europas høgaste fjell lå i Frankrike, hette Mont Blanc og va 4810 meter høgt. Då lå Sovjetunionen for det mesta i Asia. Bare den delen så lå rett vest for Uralfjellene hørte med i Europa, og derfor fekk Grisjin og Gontsjarenko vær med i EM på skøyter.

Men så kom Gorbatsjov med perestroika (omstrukturering) og glasnost (åbenhed) – Sovjetunionen blei nedlagt, og me fekk nye land som Hvite-Russland og Ukraina med i Europa. Og det førte te at fjellene nere i Kaukasus plutselig va europeiske. Og de va ganske høge – Elbrus 5642 meter, Dykh-Tau 5197 meter, Sjkhara 5193 meter, Koshtan-Tau 5134 meter og så videre.

Någen år itte dette va der et SAS-fly så føyg øve Alpene på vei hjem te Norge, og kapteinen kom i høyttalaren: «Til høyre nå ser vi Mont Blanc, Europas høyeste fjell.» Då va der ein mann så tog kontakt med flyvertinnen så gjekk forbi, og han sa: «Si til kapteinen at Mont Blanc ikke er Europas høyeste fjell.»

Flyvertinnen gjekk inn i cockpiten te kapteinen, og rett ittepå kom hu tebage te passasjeren med følgende beskjed: «Jo, da – kapteinen forsikrer om at Mont Blanc er det høyeste fjellet i Europa.»

Då skreiv passasjeren någe ner på ein lapp. Den ga han te flyvertinnen, og så sa han: «Her er listen over Europas ti høyeste fjell. Mont Blanc er nummer syv.» Flyvertinnen blei litt øvegidde, men ga lappen te flykapteinen. Han sa ganske kjapt: «Drillo er om bord.»

Egil «Drillo» Olsen har òg fått anledning te å spre sine geografikunnskaber på landjordå. Ein gang mens han va trenar i Wimbledon, satt han i ein taxi på vei te ein fotballkamp i Southampton. Sjøføren var fra Etiopia – og det va han stolte av. Han fortalte Drillo at Etiopia va fira ganger større enn Storbritannia og at landet har fjell på øve 5000 meter.

«Nå har det seg sånn at jeg kan litt geografi,» svarte Drillo. «Etiopias høyeste fjell Ras Dejen er bare 4550 meter høyt, så du må nok trekke fra litt. På den annen side er Etiopia 1.130.000 kvadratkilometer – mens Storbritannia bare er 242.500. Så her kan du legga på til fire og en halv gang større.»

Taxisjøføren fekk hagaslepp, holdt på å kjøra av veien og sa: «Du kan ikke være fotballtrener!»